

TERVEYSKESKUS KUNTOON – MUTTA MITEN?

Raili Pirttimäki

Perusterveydenhuolto on ollut pitkään ongelmassa. Terveyskeskuksissa on lääkäripula, on pitkät jonot lääkäreiden vastaanotoille, kuntien talous on lujilla sote-menojen takia. Kaiken kaikkiaan ollaan tyytymättömiä nykytilanteeseen.

Erikoissairaanhoidon hoito on kasvanut. Kaksikymmentä sairaanhoitopiiriä, jotka vastaavat erikoissairaanhoidosta ja sairaaloista, eivät ole kaikilta osin onnistuneet kiireettömän hoidon järjestämisessä. Potilasjonot ovat kasvaneet. Sairaaloitten tehokkuudessa, toiminnan laadussa ja kansalaisten tasa-arvoisessa asemassa on todettu kehitettävää (mm. HS 11.3.2020). Erikoistuvien ja erikoislääkäreiden määrät ovat kasvaneet, tutkimusmenetelmät ja hoidot kehittyneet ja sairaalat huipputasoa.

Perusterveydenhuollon on katsottu kärsineen erikoissairaanhoidon viedessä mm. lääkäriresurssia. Hyvin toimiva perusterveydenhuolto auttaisi erikoissairaanhoidon selviämään jonoistaan ja kunnat säästäisivät kalliissa erikoissairaanhoidon kustannuksissa. Mitä voitaisiin tehdä paremmin?

Miksi lääkärit eivät viihdy terveyskeskuksissa? Miten perusterveydenhuolto saataisiin houkuttelevaksi ja lääkärit sekä hoitajat viihtymään, potilasjonot kohtuullisiksi ja potilaat tyytyväisiksi? Toki on myös hyvin toimivia terveyskeskuksia. Rohkeasti on kokeiltu uusia käytäntöjä. Muun muassa Lääkärilehdessä 41/2019 VSK 74: Terveyskeskuslääkäreistä tulee työn kehittäjiä ja Lääkärilehdessä 44/2019 VSK: Terveyskeskukset kuntoon parviällyllä, tuodaan esille ratkaisuideoita Lääkäriliitto on esittänyt omat teesit: Miten terveyskeskukset pelastetaan (SLL 42/2019 VSK 74). Niin ikään Siun SOTE tarttui lääkäriarvoon. Rekrytointia pyritään helpottamaan työoloja uudistamalla (SLL 6/2020 VSK 75).

Kunnanlääkäriaikoina lääkärit olivat työlleen omistautuneita, tunsivat potilaat ja perheet, pitkistä päivistä ja vastuista huolimatta viihtyivät työssään vuosikautia ja koko työuran. Lääkäreihin luotettiin. Potilaat olivat tyytyväisiä. Terveyskeskustoiminnan alkaminen 1972 oli tärkeä edistysaskel yhdenmukaisiin käytäntöihin.

Mitä muuttaisin?

Lääkäreiden ja hoitajien roolit

Lääkäreiden ja hoitajien roolien tulee olla selkeitä. Lääkäreiden tulee voida vaikuttaa oman työnsä sisältöön. Vaikka hoitajien ja lääkäreiden yhteistyö on ensiarvoista, lääkärin tehtävä on taudinmääritys ja hoitotarpeen arviointi sekä hoidosta vastaaminen.

Omalääkäri

Omalääkärikokeilusta on ollut hyviä tuloksia. Monisairaiden ja pitkäaikaista sairautta potevien hoidossa sama omalääkäri ja hoitotiimi toisi turvaa potilaalle ja voisi vastata potilaan palvelutarpeeseen myös puhelimen tai videon välityksellä. Myös muun palvelutarpeen arviointi onnistuisi helpommin.

Yhteistyö erikoissairaanhoidon kanssa

Erikoissairaanhoidon kotiuttaa usein potilaitaan järjestämällä jatkohoidon terveyskeskuslääkärille. Hoitomuodot ja lääkitykset ovat usein sellaisia, että terveyskeskuslääkäri voi tuntea avuttomuutta ellei saa riittävän hyviä ohjeita erikoissairaanhoidosta. Konsultaatiomahdollisuus erikoissairaanhoidon ja oman terveysaseman kokeneen kollegan tuki ovat tärkeitä varsinkin nuorille lääkäreille. Terveyskeskuksessa kannattaisi järjestää erikoislääkäreiden konsultaatiokäyntejä tärkeimmillä erikoisaloilla.

Lääkärityön käytännöistä

Hyvä johtaminen, hyvä yhteishenki ja keskinäinen apu, lisäkoulutus, omaan työhön vaikuttaminen ja siinä kehittyminen ovat ensiarvoisia työssä viihtymisen ja jaksamisen kannalta. Resurssien tulee olla riittäviä, jotta työt rullaavat. Lääkärin tulee voida tehdä täysipainoisesti lääkärin työtä. Haastattelemiseen ja rutiininomaisesti statuksen tekemiseen tulee olla mahdollisuus samoin sairauskertomuksen ja läheteiden sanelemiseen/sihteeriapuun. Hoitajan toimiminen portinvartijana lääkärin vastaanotolle pääsemiseksi ei ole paras toimintatapa.

Hyvin toimiva terveyskeskus motivoi sekä lääkäreitä että hoitajia viihtymään työssään. Lähetepaineet erikoissairaanhoidon vähenevät. Ja potilas kiittää!

SOTE-uudistusta odotellessa paikallisella tasolla on aikaa laittaa terveyskeskukset kuntoon, kunhan koronaepidemiasta selvitään.

Raili Pirttimäki

Keskustan sosiaali- ja terveystieteellisen seuran hallituksen jäsen